

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2023 r.

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

sprawy S. S. skazanego z art. 197 § 1 k.k. i innych,

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt VII Ka

706/22, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 kwietnia 2022 r.,

sygn. akt II K 534/18,

p o s t a n o w i ł

1. oddalić kasację obrońcy skazanego jako oczywiście bezzasadną;

2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego;

3. zasądzić od skazanego na rzecz oskarżycielki posiłkowej M. Y. kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu poniesionych wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Na mocy wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 kwietnia 2022 r., sygn. akt II K 534/18, S. S. został uznany za winnego przestępstwa z art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 199 § 2 k.k. w zw. z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 201 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. polegającego na tym, że w okresie od bliżej nieustalonego dnia po 22 lutego 1994 r. do wiosny, nie później niż do końca

miesiąca maja 2007 r. w M. i innych miejscach, w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, wielokrotnie doprowadził swoją córkę M. Y. do poddania się innym czynnościom seksualnym w postaci dotykania i lizania jej piersi i krocza oraz stosując groźby pozbawienia życia, które to groźby wzbudziły w pokrzywdzonej uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione, wielokrotnie doprowadził ją do obcowania płciowego, i przyjmując, że czynu tego dopuścił się zanim pokrzywdzona ukończyła 15 lat w okresie od bliżej nieustalonego dnia po 22 lutego 1994 r. do dnia 22 lutego 1998 r., Sąd skazał go na podstawie art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. karę 4 lat pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23.06.1973 r. o opłatach w sprawach karnych i art. 624 § 1 k.p.k. zasądzono od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa tytułem opłaty kwotę 400 zł i obciążono go kosztami sądowymi w kwocie 869 zł, zaś w pozostałej części zwolniono go od zapłaty tych kosztów.

Od powyższego wyroku apelacje wnieśli oskarżony i jego obrońca.

Po ich rozpoznaniu Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt VII Ka 706/22, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że z kwalifikacji prawnej przypisanego czynu oraz podstawy prawnej skazania oskarżonego wyeliminował przepis art. 199 § 2 k.k. i w konsekwencji złagodził orzeczoną wobec oskarżonego karę pozbawienia wolności do wysokości 3 lat i 9 miesięcy. W pozostałym zakresie wyrok ten utrzymał w mocy. Zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 400 zł tytułem opłaty należnej za obie instancje, zwalniając go zaś od pozostałych kosztów sądowych postępowania odwoławczego.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego, który na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1/ Rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nierzetelną i powierzchowną ocenę podniesionego w apelacji obrońcy zarzutu naruszenia art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 10 § 1 k.p.k., art. 410 k.p.k. dotyczącego:

a/ niezasadnego i dowolnego uznania przez Sąd I instancji wiarygodności zeznań świadka/pokrzywdzonej M. Y. (uprzednio S.), pomimo, iż zeznania tego świadka odnośnie do sprawstwa oskarżonego (*modus operandi* faktografia) nie znajdują potwierdzenia w innych zgromadzonych w przedmiotowej sprawie

dowodach, to jest przyjęcie przez Sąd II instancji, iż zeznania pokrzywdzonej wytrzymują krytykę w świetle konfrontacji z innymi dowodami – opiniami biegłych psychologów, zeznaniami członka rodziny – świadka B. R. i przedmiotową rozmową telefoniczną pokrzywdzonej z oskarżonym z 04.02.2017 r. (k. 864, str. 5 uzasadnienia wyroku), w sytuacji, gdy zeznania te cechuje brak spójności wewnętrznej, jak i zewnętrznej (w konfrontacji z innymi dowodami) koniecznej dla przyjęcia sprawstwa oskarżonego.

b/ wybiórczej i dowolnej oceny nagrania CD załączonego do pisemnego zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa przez świadka/pokrzywdzoną M. Y., to jest przyjęcie przez Sąd II instancji, za Sądem I instancji, na podstawie wyjętego z kontekstu zdania z treści nagrania, iż oskarżony częściowo przyznał i potwierdził swoje sprawstwo i zachowania, to jest przyznał, iż krzywdził córkę M. Y. oraz dokonywał gwałtów na jej osobie (str. 5-7 uzasadnienia wyroku).

c/ wybiórczej i dowolnej oceny opinii biegłych z zakresu psychologii, dotyczących pokrzywdzonej - tj. opinii biegłych P. D. oraz I. K., skutkującej przyjęciem, iż pokrzywdzona mogła doświadczyć zachowań ze strony oskarżonego opisanych w akcie oskarżenia, w sytuacji, gdy zasadnicze twierdzenia i wnioski tychże opinii były ze sobą realnie, a nie pozornie sprzeczne - nie pozwalając na wnioskowanie w stopniu wystarczającym dla uznania sprawstwa oskarżonego, czego nie dostrzegł Sąd II Instancji (str. 8 uzasadnienia wyroku).

d/ wybiórczej i dowolnej oceny biegłych z zakresu seksuologii, tj. uznanie, że są ze sobą spójne, a następnie przyjęcie na ich podstawie sprawstwa oskarżonego mimo, iż przedmiotowe opinie zawierały wnioski nawzajem się wykluczające – dotyczące poziomu popędu seksualnego oskarżonego i związanej z nim motywacji rzekomego działania oskarżonego, czego nie dostrzegł Sąd II Instancji.

2/ Rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 2 k.p.k., poprzez nierzetelną i powierzchowną ocenę podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia prawa materialnego - tj. art. 197 § 1 k.k. poprzez uznanie, iż zarzut ten nie zasługuje na uwzględnienie i uzasadnienie takiej tezy poprzez argumentację zbudowaną wyłącznie na podstawie zeznań pokrzywdzonej, w oderwaniu od pozostałego

materiału dowodowego, ale też wewnętrznie logicznie sprzecznej, a mianowicie sprowadzającą się do przyjęcia, że:

a/ pokrzywdzona poddawała się inkryminowanej aktywności oskarżonego, polegającej na odbywaniu z nią stosunków seksualnych w wyniku presji, jaką była obawa o dobro i życie jej jak i jej najbliższych – matki i siostry, wprost wywoływanej groźbami pozbawienia ich życia w przypadku sprzeciwienia się jego praktykom,

b/ pokrzywdzona przedstawiła metodę działania oskarżonego, polegającą na wykorzystywaniu wytwarzanych zależności przy jednoczesnym oddziaływaniu presją, formułowanymi zazwyczaj konkludentnie groźbami pozbawienia życia pokrzywdzonej bądź jej najbliższych, przez co poddawała się praktykom oskarżonego - odbywania z nią stosunków płciowych, a zatem przyjęcie najpierw, że oskarżony kierował wprost do pokrzywdzonej groźby pozbawienia życia jej i osób jej najbliższych, a następnie, że takowe groźby miały charakter konkludentny (dorozumiany), w sytuacji gdy z depozycji pokrzywdzonej, jak i z reszty materiału dowodowego, nie wynika, by rzekomo odbywane z oskarżonym stosunki seksualne, były wymuszone groźbami kierowanymi do pokrzywdzonej wprost lub konkludentnymi.

3/ Rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 452 § 3 k.p.k., polegające na oddaleniu wniosków dowodowych o:

a/ uzupełniające przesłuchanie pokrzywdzonej M. Y. z udziałem biegłej psycholog I. K. celem zagwarantowania oskarżonemu zadawania pytań, którego to prawa oskarżony został pozbawiony przed Sądem I instancji, z uwagi na umożliwienie przez Sąd I instancji opuszczenia świadkowi sali rozpraw jeszcze przed powrotem oskarżonego na salę rozpraw, z tym uzasadnieniem Sądu II instancji, iż z zapisu protokołu rozprawy z 21.02.2022 r. nie wynika, by oskarżony wyrażał chęć zadawania jakichkolwiek pytań Pokrzywdzonej po złożeniu przez nią uzupełniających zeznań;

b/ uzupełniającą opinię biegłej I. K., z tym uzasadnieniem, iż sporządzona przez wymienioną biegłą opinia jest pełna, jasna, a Sąd I instancji przesłuchał biegłą uzupełniającą, która wypowiedziała się na temat swojego stanowiska, jako

zmierzających do przedłużenia postępowania, mimo iż wnioski te miały na celu ustalenie, iż czynu nie popełniono.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowemu w O. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

W odpowiedziach na kasację obrońcy skazanego, zarówno Prokurator Rejonowy w M., jak i pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej wnieśli o oddalenie jej jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja okazała się bezzasadna i to w stopniu oczywistym, o jakim mowa w art. 535 § 3 k.p.k. Analiza zarzutów kasacyjnych nie wykazała, by w sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa, o którym mowa w art. 523 § 1 k.p.k.

W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga, że w całości kasacja skierowana jest przeciwko ustaleniom faktycznym poczynionym przez Sąd I instancji. W szczególności treścią zarzutów kasacyjnych stała się próba podważenia oceny wiarygodności pokrzywdzonej dokonanej przez Sąd I instancji, a uznanej za trafną przez Sąd odwoławczy. Tymczasem, zarówno Sąd I instancji, jak i Sąd odwoławczy, przedstawiły obszernie uzasadnienia własnych wyroków, a wynika z nich jasno, że nie doszło do naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nierzetelną i powierzchowną ocenę podniesionego w apelacji obrońcy oskarżonego zarzutu naruszenia art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 10 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k. Sąd odwoławczy z uwagą pochylił się nad argumentami przedstawionymi w apelacji obrońcy oskarżonego i nie mogło być mowy o „nierozpoznaniu” tych zarzutów, czy też „rozpoznaniu ich nierzetelnym”.

Do zarzutu dotyczącego oceny wiarygodności pokrzywdzonej Sąd odwoławczy odniósł się szczegółowo, wskazując trafnie, że Sąd I instancji orzekał zgodnie z art. 7 k.p.k., poprawnie w zakresie logiczności i niewadliwości ocen poszczególnych dowodów, właśnie w sytuacji gdy wersję pokrzywdzonej w odróżnieniu od odpowiednich tłumaczeń oskarżonego, postrzegał jako wytrzymującą krytykę w świetle konfrontacji z pozostałymi dowodami, przyczyny tego wyraźnie przedstawiając w obszernym sprawozdaniu jakim jest uzasadnienie wyroku. Podkreślił również, że nie sposób zakładać, jak chciałby skarżący, iż zeznania pokrzywdzonej były jedynym dowodem, który nadto nie zyskał

potwierdzenia w innych dowodach: „W rzeczywistości pośrednio wspierały i tym samym uwiarygodniały go zarówno dowodowe zeznania członka rodziny B. R., opinie biegłych psychologów oceniające osobę pokrzywdzonej, czy wreszcie także wymowa treści przedmiotowej rozmowy telefonicznej pokrzywdzonej z oskarżonym z dnia 4 lutego 2017 r. w powiązaniu z uprzednią korespondencją e-mailową - w świetle właśnie których to dowodów relacje pokrzywdzonej słusznie Sąd I instancji uznał wiarygodnymi i rzetelnymi w stopniu pozwalającym na rekonstrukcję inkryminowanych zachowań oskarżonego w ramach przyjmowanych ustaleń faktycznych, jednocześnie z tych samych względów przeciwnie wyjaśnienia oskarżonego nie wytrzymujące krytyki w konfrontacji z tymiż dowodami oceniając i postrzegając jako nierzetelne, wykrętne i sprowadzające się do lansowania obliczonej na uchylenie się od odpowiedzialności linii obrony opierającej się na nieuprawnionych, w świetle całości dowodów, założeniach bądź próbie narzucania pozornie uprawnionych wniosków i założeń - w efekcie uznając niewiarygodnymi”.

Sąd ten, wbrew twierdzeniom obrońcy, odniósł się także do „oceny nagrania CD załączonego do pisemnego zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa przez świadka/pokrzywdzoną M. Y.” oraz „oceny opinii biegłych z zakresu psychologii, dotyczących pokrzywdzonej - tj. opinii biegłych P. D. oraz I. K.”; natomiast odmienna ich ocena, niż chciałby obrońca w kasacji, z pewnością nie może zostać zrównana z naruszeniem wskazanych w zarzutach kasacyjnych przepisów.

Nie doszło również do naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 2 k.p.k., poprzez nierzetelną i powierzchowną ocenę podniesionego apelacji zarzutu naruszenia prawa materialnego – tj. art. 197 § 1 k.k. Sąd odwoławczy rzetelnie się do tego zarzutu apelacyjnego odniósł. Wyjaśnił m.in., że konstrukcja przepisu art. 197 § 1 k.k. nie wymaga by stosowana przez sprawcę groźba musiała być kierowana przeciwko osobie pokrzywdzonej, istotnym jest by pozostawała w związku i kierowana była w celu doprowadzenia pokrzywdzonej do obcowania płciowego. Nie miał żadnych wątpliwości, że doszło do użycia groźby celem osiągnięcia uległości pokrzywdzonej i poddania się inkryminowanym działaniom oskarżonego.

Sąd odwoławczy nie naruszył również art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 452 § 3 k.p.k., poprzez oddalenie wniosków dowodowych. Trafnie uznał, że należy oddalić wnioski dowodowe obrońcy oskarżonego (k. 843). Chociaż podał błędną podstawę oddalenia tych wniosków (art. 452 § 1 pkt 2 k.p.k.), to z uzasadnienia postanowienia wynika, że decyzja o ich oddaleniu była trafna i rzetelnie uargumentowana. Dodatkowo należy wspomnieć, że Sąd I instancji zresztą dopuścił opinię uzupełniającą biegłej z zakresu psychologii I. K. na podstawie art. 201 k.p.k. (k. 646), a także biegłego P. D. O takie przecież przesłuchanie wnosił obrońca we wniosku dowodowym (k. 837) złożonym na etapie postępowania odwoławczego, już po wniesieniu apelacji. Zostało również przeprowadzone uzupełniające przesłuchanie pokrzywdzonej (k. 438-442) – w obecności biegłej psycholog; po powrocie oskarżonego na salę rozpraw zostały mu te zeznania odczytane i miał możliwość się do nich ustosunkować (k. 441v-442). Zostały więc przeprowadzone w Sądzie I instancji wszystkie te czynności dowodowe, o których przeprowadzenie wnosił przed Sądem II instancji. Sprawa z pewnością została rozpoznana rzetelnie i drobiazgowo, Sąd I instancji sięgnął po liczne dowody, których ocena nie może budzić żadnych wątpliwości.

Reasumując, Sąd odwoławczy odniósł się już do wszystkich podnoszonych obecnie w kasacji kwestii, w tym także tych najbardziej szczegółowych, takich jak „pozostawienie tego w tajemnicy byłoby wręcz niemożliwe”; „korzystanie z jego wydatnego wsparcia finansowego, nawet po wyjeździe do Stanów Zjednoczonych i po zamieszkaniu w Japonii”; „pozostawania z Oskarżonym w relacjach, które nie sposób ocenić jako wrogie”; „wniosków biegłych dotyczących przeciętnego popędu seksualnego Oskarżonego i jednocześnie potrzeby poszukiwania wrażeń seksualnych Oskarżonego”. Wszystkie te kwestie odnoszą się w istocie do próby podważenia wiarygodności zeznań pokrzywdzonej, a więc nie mogą stać się przedmiotem zarzutu kasacyjnego. Sądy obu instancji rzetelnie i wyczerpująco dokonały analizy opinii biegłych, porównując wynikające z nich wnioski i omawiając szeroko ich wiarygodność i zbieżność z pozostałym materiałem dowodowym. Analiza uzasadnień wyroków Sądów obu instancji nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że zarzuty kasacji są całkowicie gołosłowne i stanowią

jedynie próbę przedstawienia własnych hipotez, nieznajdujących oparcia w materiale dowodowym.

Podkreślenia wymaga, że celem kasacji jest jedynie wyeliminowanie z obrotu prawnego już prawomocnych orzeczeń dotkniętych poważnymi wadami w postaci bezwzględnych przyczyn odwoławczych lub innych rażących naruszeń prawa o podobnej randze (*zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 stycznia 2021 r., II KZ 45/20, LEX nr 3112380; z dnia 30 stycznia 2019 r., V KK 465/18, LEX nr 2621140; z dnia 27 stycznia 2014 r., III KK 463/13, LEX nr 1425012*). Przypomnieć również należy, że w żadnym razie nie jest wystarczającym do uwzględnienia kasacji oparcie się przez jej autora na prezentacji własnych ocen materiału dowodowego i własnych wniosków z tych ocen płynących, bez wykazania uchybień – i to rażących – w procedowaniu bądź rozumowaniu sądu odwoławczego, które w dodatku mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2021 r., I KK 121/20, LEX nr 3304206*). Kasacja jako nadzwyczajny środek zaskarżenia nie jest tzw. trzecią instancją, nie służy zatem do inicjowania powtórnej kontroli w zakresie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego ani ponownej kontroli poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, lecz ma na celu eliminację błędów wynikających z wadliwego w stopniu rażącym zastosowania przepisów prawa materialnego lub procesowego albo związanych z wystąpieniem przesłanek z art. 439 § 1 k.p.k., tj. tzw. bezwzględnych podstaw odwoławczych (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2021 r., V KK 149/21, LEX nr 3269964*).

W podsumowaniu powyższych uwag należy stwierdzić, że nie można było uznać, iż doszło do podniesionych w zarzutach kasacyjnych naruszeń przepisów dotyczących sposobu dokonywania kontroli apelacyjnej. W rezultacie tej oceny zarzuty te są całkowicie pozbawione podstaw, a więc konieczne było oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k., obciążając nimi skazanego.

[ms]

